

## LIETUVOS ARCHITEKTŪROS PAVELDO APSKAITA ŠIANDIEN

**Živilė Šulskaitė**

*Vilniaus Gedimino technikos universitetas*

*El. paštas z.sulskaitė@lpaminklai.lt*

**Anotacija.** Apžvelgiama Lietuvos kultūros paminklų apskaitos raida, teisės aktai, kultūros paminklo vertės suvokimo kaita. Nagrinėjama nekilnojamojo kultūros paveldo apskaita, įtraukimo į nekilnojamojo kultūros paveldo registrą sąlygos. Aptariami nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo proceso kriterijai – amžiaus cenzas ir autentiškumo požymiai, reikšmingumas bei jo lygmuo (nacionalinis, regioninis ar vietinis). Taip pat apžvelgiami Didžiosios Britanijos, UNESCO paveldo sąrašo vertinimo kriterijai, Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija, NARA autentiškumo dokumentas.

**Reikšminiai žodžiai:** kultūros paminklų apskaita, kultūros paminklo vertė, vertinimo kriterijai, nekilnojamojo kultūros paveldo registras.

### Įvadas

UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijoje nustatyta, kad: „<...> paveldo identifikavimas, globa, išsaugojimas (konservavimas), prezentavimas ir perdavimas ateinančioms kartoms yra visų pirma tos valstybės pareiga. Tam ji daro viską, kas įmanoma, kiek tik galima išnaudodama savo išteklius ir prieinamą tarptautinę paramą bei bendradarbiavimą“.

Europos Sąjungos Europos architektūros paveldo apsaugos konvencijoje (Granados konvencijoje) teigiama: „Saugotinių paminklų, pastatų grupių ir zonų identifikavimui kiekviena šalis išsipareigoja atlikti inventorizaciją, o grėsmės atitinkamam objektui atveju – kaip galima greičiau parengti reikiamą dokumentaciją“.

Lietuva yra pasirašiusi UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvenciją bei Europos architektūros paveldo apsaugos konvenciją, taigi, prisidėmė ir tarptautinę prievolę tirti, identifikuoti bei inventorinti kultūros paveldą.

2004 m. Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatyme teigiama, kad kultūros paveldo apsaugą sudaro: 1) apskaita (įtraukimas į registrą); 2) pradinė apsauga; 3) skelbimas saugomu; 4) saugojimas; 5) pažinimas, jo sklaida, atgaivinimas.

### Lietuvos kultūros paminklų apskaitos istorinė apžvalga

1918–1940 m. Lietuvos valstybinę kultūros paminklų apsaugą reglamentavo teisės aktai – Valstybės Archeologijos Komisijos įstatymas ir taisyklės, Vytauto Didžiojo kultūros muziejaus įstatymas ir statutas. Šiuose teisės

aktuose buvo skelbiama daug uždavinių ir pareigų, bet nenurodytos realios priemonės užsibrėžtiems tikslams pasiekti. Paveldosaugoje vyravo muziejinė veikla ir inventorizacija (Bražėnaitė-Dijokienė 2000). Remiantis įstatymu rūpintasi „neabejotino senumo vertę turinčiais paminklais“. Lyginant su 1931 m. Atėnuose įvykusios tarptautinės konferencijos išvadomis, kuriose akcentuotas „paminklų meninės, istorinės ir mokslinės vertės išsaugojimas“, Lietuvos paveldosaugos vertės suvokimas buvo atsilikęs. 1918–1940 m. valstybinės paveldosaugos priemonės taikytos 24 architektūros objektams: 4 gynybiniais ir 20 sakralinių pastatų. Apsauga vykdyta tik kilus paveldo objekto išnykimo grėsmei. Imtasi minimalių apsaugos priemonių – fiksavimo ir avarinio tvarkymo.

1939 m. parengtame Lietuvos kultūros paminklų apsaugos įstatymo projekte jau reglamentuojama paminklo „istorinė, mokslinė ir meninė vertė“. Tai rodo, kaip pakito požiūris į paveldą – nuo jo tapatinimo su senienomis iki skirtingų verčių visumos suvokimo, priartėjant prie požiūrio, dominavusio Vakarų Europoje.

1940 m. Liaudies Vyriausybė priėmė Lietuvos kultūros paminklų apsaugos įstatymą. Įsteigiama Kultūros paminklų apsaugos įstaiga, kuri atlieka paminklų apskaitą, dalyvauja inventorizuojant nacionalizuotus dvarus.

Kultūros paminklai, Kultūros paveldo apsaugos Tarybai nustačius, kad jie turi mokslinės, istorinės, meninės ar kitos reikšmės, yra įrašomi į kultūros paminklų registrą. 1947 m. patvirtinta 11 sąjunginės reikšmės architektūros paminklų.

1961 m. LTSR Ministrų Taryba patvirtino pirmąjį respublikinės reikšmės architektūros paminklų sąrašą (jį sudarė 196 objektai). Saugomi ir į registrą įrašomi kultū-

ros paminklai, turintys „didelę politinę, mokslinę, istorinę, archeologinę, architektūrinę bei meninę reikšmę ir atspindintys lietuvių tautos kūrybines jėgas, buitį, kultūrą, meną, revoliucines tradicijas”.

1949–1967 m. paveldosaugą Lietuvoje reglamentavusiuose Kultūros paminklų apsaugos nuostatuose akcentuota paveldo apskaita pagal reprezentacinę, ideologinę paminklų funkciją. Europoje tuo metu suvokta paveldo universali vertė, pabrėžta autentiškumo kaip šios vertės išsaugojimo prielaida.

1967 m. priimtas Kultūros paminklų apsaugos įstatymas patikslino ir papildė kultūros paminklų apskaitos, apsaugos ir paminklotvarkos darbų nuostatus. Įsteigta etatinė Mokslinė-metodinė kultūros paminklų apsaugos tarnyba, kuri buvo atsakinga už kultūros paminklų apskaitą, inventorizavimą, dokumentų kaupimą ir metodinį darbą. Šis įstatymas parengtas pagal Venecijos chartijos nuostatus. Paveldosauga suvokta kaip daugelį sričių – teisinę apsaugą, mokslinį tyrimą, praktinę tvarkymo veiklą – apimantis reiškinys. Tačiau ne visiems objektams buvo patvirtinti bendrieji nuostatai, vertinimo kriterijai. Skirtingų vertinimo metodikų taikymas, politiniai motyvai neigiamai veikė Lietuvos kultūros paminklų sąrašo objektyvumą (Miškinis 1990).

Lietuvai atgavus nepriklausomybę 1991 m. į kultūros vertybių registrą iš ankstesnių kultūros paveldo sąrašų perkelta tik trečdalis objektų. Nebuvo pasinaudota sovietine apskaita ir vėl imtasi ją iš naujo atlikti. Išbraukti iš valstybės saugomų objektų sąrašų sunykę, praradę kultūrinę vertę ar ideologiniais okupacinės santvarkos tikslais įrašyti paveldo objektai.

Dabartiniuose Lietuvos paveldosaugos įstatymuose akcentuojama paveldo kultūrinė vertė (archeologinė, antropologinė, etnologinė, mitologinė, memorialinė, religinė, architektūrinė, techninė ir technologinė, urbanistinė, istorinė, meninė, mokslinė).

Pagal Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymą kultūros paveldo objektais laikomi objektai, įtraukti į Kultūros vertybių registrą. Šiuo metu Lietuvoje yra apie 25 000 kultūros paveldo objektų, esančių kultūros paveldo registre, per 7300 kultūros paveldo objektų yra valstybės saugomų sąrašė. Iki šių dienų išliko apie 800 archeologinių objektų, 70 istorinių miestų ir miestelių, apie 500 dvarų sodybų, identifiukuota apie 300 parkų, 48 etnografiniai kaimai. Lietuvoje deklaruojamas autentiškumo išsaugojimas yra analogiškas šiuolaikinei Europos praktikai (Glemža, Jakučionis 2009).

## Nekilnojamojo kultūros paveldo apskaita Lietuvoje

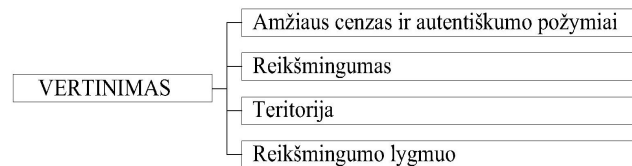
Pirmasis kultūros vertybių apsaugos žingsnis – kultūros paveldo apskaita, kurią sudaro „inventorizavimas, konkrečių nekilnojamojo kultūros vertybių išaiškinimas ir registravimas“ (LR nekilnojamojo kultūros vertybių apsaugos įstatymas, 8 straipsnis).

LR Kultūros ministro įsakyme „Dėl nekilnojamojo kultūros paveldo inventorizavimo taisyklių patvirtinimo“ nekilnojamojo kultūros paveldo inventorizavimas traktuojamas kaip materialią nekilnojamojo kultūros paveldo išraišką apibūdinančios, fiksuojančios dabarties ir praeities informaciją surinkimas, surašant visus nekilnojamam kultūros paveldui priskirti galimus kūrinius, taip pat šios informacijos kaupimas, tikslinimas ir sisteminimas.

Nekilnojamojo kultūros paveldo inventorizavimą ir atskleidimą gali organizuoti tradicinės religinės bendruomenės, bendrijos ir centrai, mokslo ir studijų bei kitos valstybinės tyrimų institucijos, savo veiksmus derindamos su Kultūros paveldo departamentu.

2005 m. patvirtintas Nekilnojamojo kultūros vertybių vertinimo ir atrankos kriterijų aprašas. Jame aprašomi statiniai, galintys, įregistravus juos registre, tapti kultūros paveldo objektais.

Paveiksle pateikiami nekilnojamojo kultūros vertybių vertinimo kriterijai.



**Pav.** Vertinimo kriterijai

**Fig.** Evaluation process criterias

*Amžiaus cenzas* vertintiniems architektūrinio, urbanistinio, inžinerinio vertingųjų savybių pobūdžio objektams ar vietovėms yra daugiau nei 50 metų. Objektai, kurie neatitinka nustatyto amžiaus cenzo, skirstomi į susijusius su akivaizdžiais išsivadavimo iš okupacinio režimo ir Lietuvos valstybingumui ypač svarbiais įvykiais; sukurtus kaip įrašytų ar įrašomų į Registrą objektų ir vietovių naujadarus, pratešiančius istorinių struktūrų, erdvių ir estetikos formavimo tradicijas bei papildančius jų vertingąsias savybes; tuos, kurių projektų parengimo laikas atitinka amžiaus cenzą, tačiau projektai įgyvendinti daugiau kaip prieš 25 metus atsižvelgiant į projektuose numatytus sprendinius (medžiagas, konstrukcijas, technologijas ir kt.); mirusių autorių kūriniai, apdovanoti tarptautinėmis, Lietuvos Respublikos valstybinėmis, kitų

valstybių premijomis, sukurti prieš 25 ir daugiau metų; akivaizdūs konkretaus istorinio laikotarpio, pripažinto meninio stiliaus ar srovės objektai.

*Reikšmingumas* nustatomas atsižvelgiant į vertinųjų savybių visumą remiantis šiais kriterijais:

- tipiško – charakteringumo kriterijus, geriausiai iliustruojantis raidos etapus arba konkretų objekto ar vietovės tipą;
- svarbumo – įtakos kriterijus, rodantis svarbą visuomenės ir valstybės raidos bei kultūros sklaidos procesams;
- retumo – kiekybinis kriterijus, kuriuo apibūdinamas negausiai išlikęs arba nedažnai pasitaikantis objektas ar vietovė;
- unikalumo – kokybinis ir kiekybinis kriterijus, kuriuo apibūdinamos nepasikartojančios, išskirtinės objekto ar vietovės savybės.

Objektas gali turėti daugiau negu vieną reikšmingumą lemiančių vertinųjų savybių pobūdį, tuomet kiekvienam vertinųjų savybių pobūdžiui reikšmingumas nustatomas atskirai. Objekto būklė negali būti pripažįstama kaip reikšmingumą menkinanti aplinkybė.

Tipiško, svarbumo, retumo kriterijus atitinkantiems objektams taikomas nustatant vieną iš šių *reikšmingumo lygmenų*:

- nacionalinis – objektai pripažįstami reikšmingais Lietuvos visuomenei (visos valstybės teritorija). Šiuo atveju siūloma objektą skelbti kultūros paminklu. Nacionalinio lygmens objektas turi atitikti unikalumo kriterijų arba bent vienas kriterijus taip pat turi būti nacionalinio reikšmingumo lygmens;
- regioninis – objektai pripažįstami reikšmingais įvairioms bendruomenėms (apskritis ar kelių gretimų apskričių administruojama teritorija). Šiuo atveju sprendimą inicijuoti objekto skelbimą saugomu siūloma priimti Kultūros paveldo departamentui. Regioninio reikšmingumo lygmens objektas bent vienas kriterijus, išskyrus unikalumo, turi būti regioninio lygmens;
- vietinis – objektai pripažįstami reikšmingais vietos bendruomenei (savivaldybės ar gretimos savivaldybės administruojama teritorija). Sprendimą inicijuoti objekto skelbimą saugomu siūloma priimti savivaldybei.

## **Nekilnojamas kultūros paveldas Didžiojoje Britanijoje**

Didžiojoje Britanijoje bet kuris asmuo, vietiniai valdžios organai, bendrijos gali pasiūlyti įtraukti pastatą į Anglijos paveldo sąrašą (English Heritage 2008). Įregistruotus pastatus, jie įtraukiami į paveldo sąrašą kaip ypatingos reikšmės architektūriniai ar istoriniai statiniai. Pagrindiniai vertinimo kriterijai yra šie:

- architektūrinė reikšmė – pastatai, nacionaliniu požiūriu svarbūs dėl architektūrinio sumanymo, meistriško, puošybos, taip pat ypatingi savo tipu ar konstrukcijomis;
- istorinė reikšmė – pastatai, atspindintys svarbią šalies socialinę, ekonomikos, kultūros ar karo istoriją;
- valstybinės svarbos pastatai, atspindintys istorinius ryšius;
- pastatų grupės, kurios yra architektūrinio ar istorinio komplekso dalis ir laikytinos tam tikro laikotarpio architektūros sprendinių pavyzdžiais (aikštės, rajonai, kaimai).

Kuriuos pastatus įtraukti į registrą nusprendžia Valstybės kultūros, žiniasklaidos ir sporto sekretoriatas.

Pastatai pagal amžiaus cenzą skirstomi į penkias grupes:

1. Visi pastatai, pastatyti iki 1700 m., nesvarbu, kokios būklės jie yra dabar.
2. Dauguma pastatų, statytų 1700–1840 m.
3. 1840–1914 m. statyti tik geros būklės ir to laikotarpio stiliaus pastatai, atrenkant žymiausių architektų projektuotus svarbiausius statinius.
4. 1914–1939 m. statyti pastatai, esantys tik geros būklės.
5. Keli pastatai, statyti po 1939 m.

Atrenkant pastatus ypatingas dėmesys kreipiamas į:

- tam tikrus statinių tipus, atspindinčius atitinkamo laikotarpio architektūrą ir planavimą, svarbius socialinės ar ekonomikos istorijos prasme (pramoniniai pastatai, traukinių stotys, mokyklos, ligoninės, teatrai, miesto aikštės, turgūs, kalėjimai, malūnai);
- technologijos novatoriškumą ar virtuozinį (ketaus, betono, surenkamų konstrukcijų panaudojimas);
- sąsajas su tam tikrais žymiais veikėjais ar įvykiais;

- statinių grupes kaip miestų planavimo pavyzdžius.

Iki 1989 m. į sąrašus buvo įtraukta 435 000 pastatų.

Pastatai pagal svarbą (reikšmingumą) skirstomi į tam tikras grupes:

I laipsnio – išimtinės svarbos pastatai (pastatų sąrašė sudaro tik 2 procentus);

II laipsnio – ypatingai svarbios reikšmės pastatai (pastatų sąrašė sudaro 4 procentus);

III laipsnio – svarbūs pastatai, kurių išsaugojimui taikomos visos priemonės;

IV laipsnio – įstatymo neapibrėžti ir šiuo metu valstybės nesaugomi į registrą įrašyti pastatai.

### **UNESCO pasaulio paveldo sąrašo nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo kriterijai**

Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijoje (Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija) saugoma nekilnojamojo kultūros paveldo vertybė turi *išskirtinę visuotinę vertę*, jei ji atitinka vieną ar daugiau kriterijų:

- reprezentuoja genialų žmogaus sukurtą kūrinį;
- liudija tam tikros epochos ar apibrėžtos kultūrinės erdvės įtakos kaitą architektūros raidoje;
- liudija unikalią ar bent jau išskirtinę kultūrinę gyvuojančios ar išnykusios civilizacijos tradiciją;
- yra išskirtinis tam tikro istorijos laikotarpio pastatų, architektūrinio ansamblio pavyzdys;
- yra išskirtinis žmonių įsikūrimo, žemės ar jūros naudojimo pavyzdys tam tikroje teritorijoje, atspindi tam tikrą kultūrą (kultūras), žmogaus bei aplinkos sąveiką ir yra ypač pažeidžiama dėl įvairių pokyčių;
- yra tiesiogiai ar akivaizdžiai susijusi su tikrais ir išskirtinę visuotinę reikšmę turinčiais įvykiais ar tradicijomis, idėjomis ar tikėjimais, meno šedevrais (šis kriterijus taikomas tik tuo atveju, kai paveldo vertybė atitinka ir kitus kriterijus).

Kad paveldo vertybė būtų pripažinta turinti išskirtinę visuotinę reikšmę, ji turi atitikti vientisumo ir (arba) autentiškumo kriterijus. Jai globoti turi būti sudarytas tinkamas apsaugos ir valdymo planas.

Praktinis paveldo vertybių *autentiškumo tyrimo pagrindas* yra NARA autentiškumo dokumentas (Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo gairės, 2006). Jame teigiama, kad:

- paveldo vertės suvokimas priklauso nuo informacijos teisingumo ir jos šaltinių patikimumo (tai visi

fiziniai, rašytiniai, žodiniai ir simboliniai šaltiniai, padedantys pažinti kultūros paveldo prigimtį, vertę, istoriją ir ypatingąsias savybes);

- skirtingų kultūrų atstovų nuomonės dėl kultūros paveldui suteikiamos vertės ir dėl su ja susijusios informacijos patikimumo gali nesutapti. Kultūros paveldas svarstomas ir vertinamas pirmiausia atsižvelgiant į tą kultūrinę terpę, kuriai priklauso;

- atsižvelgiant į kultūros paveldo rūšį ir jo kultūrinę terpę laikoma, kad paveldo vertybės atitinka autentiškumo sąlygas, jeigu jų kultūrinė reikšmė yra teisinga ir patikima bei ją patvirtina daugelis požymių (forma ir dizainas, medžiaga ir turinys, paskirtis ir atliekamos funkcijos, tradicijos, būdai ir valdymo sistemos, vieta ir aplinka).

Konstatuojant, kad paveldo vertybė autentiška, turi būti įvertinamas autentiškumo apskritai arba kiekvienos reikšmingos detalės autentiškumo laipsnis. Siekiant išsaugoti autentiškumą, rekonstrukcija leidžiama tik išimties atvejais ir tik tada, kai ji bus atliekama vadovaujantis išsamiais ir detaliais dokumentais, o ne spėlionėmis.

*Vientisumas* – tai kultūros paveldo bei jo savybių kaip darnios nesugadintos visumos suvokimas. Vertinant vientisumą, išskiriami šie kriterijai:

- ar paveldo vertybė pasižymi visomis reikiamomis savybėmis, įrodančiomis išskirtinę visuotinę vertę;
- ar paveldo vertybė yra pakankamo dydžio, kad visiškai atspindėtų savybes ir procesus, įrodančius jos vertę;
- ar paveldo vertybė patiria neigiamą poveikį dėl plėtos ir (arba) priežiūros stokos.

Taigi paveldo vertybių fizinė struktūra, išskirtiniai požymiai turi būti geros būklės, o niokojančių procesų įtaka turi būti kontroliuojama.

Pasaulio paveldo vertybių apsaugos ir valdymo sistema turi garantuoti, kad išskirtinė visuotinė vertybės vertė bei vientisumo ir autentiškumo požymiai, nustatyti jos įtraukimo į Pasaulio paveldo sąrašą metu, ateityje išliktų nepakitę ar pagerėtų.

Paveldo vertybių ribos turi būti nustatytos taip, kad aprėptų viską, kas tiesiogiai žymi išskirtinę ir visuotinę jų reikšmę. Taip pat turi būti sudarytos galimybės vykdyti mokslinius tyrimus, kurie galėtų papildyti ir pagerinti vertybės reikšmės suvokimą.

Kad vertybė būtų tinkamai saugoma, atsižvelgiant į teisinius ir paprotinius apribojimus, turi būti nustatyta jos apsaugos zona.

Visos į Pasaulio paveldo sąrašą siūlomos įtraukti vertybės turi turėti patvirtintą valdymo planą ar kitą dokumentais patvirtintą valdymo sistemą, kurioje būtų nurodyta, kaip bus išsaugota išskirtinė visuotinė vertybė. Valdymo sistemos tikslas – garantuoti siūlomos vertybės tinkamą išsaugojimą dabarties ir ateities kartoms. Išskiriamos šios bendros dalys: visų suinteresuotų šalių turima visapusiška informacija apie paveldo vertybę; planavimo, įgyvendinimo, stebėsenos, įvertinimo ir grįžtamųjų veiksmų ciklas; partnerių ir suinteresuotų šalių dalyvavimas; reikiamų išteklių skyrimas; patikimas ir skaidrios valdymo sistemos veikimo planas.

### Išvados

1. Lietuva yra pasirašiusi UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvenciją ir Europos architektūros paveldo apsaugos konvenciją, taigi prisiėmė ir tarptautinę prievolę tirti, identifikuoti bei inventorinti kultūros paveldą.

2. Lietuvoje kultūros paveldas yra nacionalinio, regioninio arba vietinio reikšmingumo lygmens. Šiuo metu nėra žemiausio reikšmingumo lygmens – vietinio, saugomo savivaldybės. Užsienio šalių praktika rodo, kad žemiausio saugomo lygmens statinių būna daugiausia. Taigi Lietuvoje kai kurie statiniai arba pervertinami, arba visai neįtraukiami į registrą.

3. Lietuvos nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo kriterijai sudaryti atsižvelgiant į tarptautines vertinimo kriterijų rekomendacijas.

4. Didžiojoje Britanijoje išskirta architektūrinė ir istorinė nekilnojamojo kultūros paveldo reikšmė. Lietuvoje Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme deklaruojama plati paveldo kultūrinė vertė – archeologinė, antropologinė, etnologinė, mitologinė, memorialinė, religinė, architektūrinė, techninė ir technologinė, urbanistinė, istorinė, meninė bei mokslinė. Įstatymas, nagrinėjantis tokį platų objektų spektrą, tampa nediferencijuotas.

### Literatūra

- Bražėnaitė-Dijokienė, D. 2000. Paveldosaugos sampratos kaita XX a. Lietuvoje, *Urbanistika ir architektūra* 24(2): 72–77.
- Glemža, J. R.; Jakučionis, P. 2009. *Paminklosaugos raida Lietuvoje* [interaktyvus] [žiūrėta 2009 m. sausio 14 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.asa.lt/cgi-bin/str1.cgi?grp=56>>.
- Miškinis, A. 1990. Kultūros paveldas ir jo apsaugos bei tvarkymo programa, iš *Lietuvos kultūros kongresas: pranešimų medžiaga*. Vilnius: Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministerija, 33–37.
- English Heritage* [interaktyvus]. 2008 [žiūrėta 2008 m. rugsėjo 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.english-heritage.org.uk>>.

### UP-TO-DATE ARCHITECTURAL HERITAGE REGISTER

Ž. Šulskaitė

Summary

The article focuses on the registration history and legal acts of Lithuanian cultural heritage and examines the register of estate cultural heritage and conditions for including estate cultural heritage into the register. The article also looks at the criteria of evaluating estate cultural heritage such as age limit, authentication features and the level of significance (national, regional, local). The paper presents information on the criteria applied for assessing heritage list in the United Kingdom, and UNESCO as well as introduces the Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage and the Nara Document.

**Keywords:** cultural heritage, register, cultural values, properties on the evaluation criteria.